

Kommunernas användning av vetot mot vindkraft

**Enkätundersökning bland Svensk Vindenergis
medlemsföretag**

December 2010

Förord

Våren 2009 presenterade regeringen en rad förändringar i syfte att förenkla och påskynda tillståndsprocessen för vindkraft. Nu ser vi resultatet – en helt oförutsägbar tillståndsprocess som redan stoppat eller hotar minst 7,5 TWh vindkraftsel, två och en halv gånger så mycket som den nuvarande produktionen. Skälet är att kommunerna fått vetorätt mot vindkraft.

En ny undersökning från Svensk Vindenergi visar att en klar majoritet av vindkraftprojektörerna, 76 procent, anser att de nya reglerna gjort det svårare att bygga vindkraft i goda vindlägen, tvärt emot avsikten.

Regeringens intentioner var goda när Miljöprocessutredningen i december 2007 fick i uppdrag att se över regelverket för vindkraft. Utredningens betänkande som presenterades i oktober 2008 välkomnades också av vindkraftbranschen. De föreslagna förändringarna hade goda förutsättningar att bidra till att få fart på vindkraftsutbyggnaden. När regeringen några månader senare lade fram sitt förslag sa miljöministern i en kommentar att "Nu tar vi bort stoppklossarna i handläggningen".

Det var bara ett problem, i slutskedet tillkom förslaget om att kommunerna skulle få vetorätt mot vindkraft. Det innebar att kommunerna aktivt måste tillstyrka planerna på vindkraftverk för att tillstånd ska kunna ges. En kommun som är negativt inställd till vindkraft, tveksam eller ointresserad kan helt enkelt låta bli att ta upp ärendet och därmed i praktiken förbjuda anläggningen. Kommunen behöver inte ens motivera sitt ställningstagande på något sätt.

Svensk Vindenergi har genom en enkät till sina medlemsföretag undersökt hur vetot påverkar vindkraftsutbyggnaden. Svaren från 23 vindkraftsprojektörer visar att kommunernas veto kan få en förödande effekt.

Minst 380 planerade vindkraftverk, med en samlad effekt på omkring 1000 MW, har redan stoppats av vetot. Ytterligare 750 vindkraftverk i pågående projekt, med en sammanlagd effekt på runt 2000 MW, löper stor risk att stoppas.

Tillsammans skulle de vindkraftverk som redan stoppats eller riskerar att stoppas kunna producera minst 7,5 TWh förnybar el. Det är två och en halv gånger så mycket som hela dagens vindkraftproduktion.

Många av de projekt som stoppats ligger i områden som kommunerna i befintliga eller tidigare planer pekat ut som lämpligt för vindkraft. Och många kommuner ändrar nu i sina planer och tar bort områden med goda vindlägen. Enkäten visar också att vindkraftprojektörerna tror att vetot kommer att användas allt oftare framöver.

Sverige har mycket goda förutsättningar att producera el från vindkraft till låga kostnader, bland de lägsta i världen. Men om vindkraften inte får byggas i goda vindlägen blir den dyrare, vilket i slutändan drabbar konsumenterna. Den osäkerhet som kommunernas veto innebär försämrar dessutom villkoren för belåning av investeringar, vilket ytterligare ökar kostnaderna.

Svensk Vindenergi anser att det är självklart att kommunerna ska ha ett stort inflytande över vad som sker inom dess territorium. Men det är helt orimligt att kommunerna ska ha veto mot förnybar, utsläppsfri vindkraft. I synnerhet när de inte har vetorätt mot utvinning av fossil och klimatpåverkande energi som olja och gas.

Om regeringens ambition om en rättssäker och noggrann prövning av vindkraftärenden ska upprätthållas, måste formerna för kommunernas inflytande över vindkraftsärenden förändras och

kravet på tillstyrkande tas bort. Kommunernas remissyttrande bör dock väga tungt i besluten och kommunerna måste både redovisa och motivera sin inställning till den sökta vindkraftetableringen. Om inte detta går att fastslå i miljöbalken så bör regeln om kommunernas veto ersättas med en återinförd bygglovsplikt.

På så sätt får vi den förenklade och rättssäkra tillståndsprocess för vindkraft som regeringen ville uppnå.

Då kan vindkraften byggas ut samtidigt som kostnaderna för konsumenterna hålls nere. Ett överskott av el med låga koldioxidutsläpp håller inte bara nere de svenska elpriserna utan möjliggör också regeringens ambitioner om en kolsnål elexport från Sverige till övriga Europa.

ANNIKA HELKER LUNDSTRÖM
vd Svensk Vindenergi

Sammanfattning

Svensk Vindenergi lät under oktober-november sina medlemmar svara på en enkät om hur det kommunala vetot påverkar vindkraftsutbyggnaden. Totalt svarade 23 medlemsföretag på enkäten och 21 företag svarade på samtliga frågor.

Enkätsvaren visar följande:

- 9 av 23 projektörer har redan varit inblandade i projekt där kommunen redan har använt sitt veto. Totalt har 17 projekt, omfattande 381 vindkraftverk stoppats av vetot. Den sammanlagda effekten uppgår till minst 1000 MW. Tio av projekten anges ligga i områden som kommunen i befintliga eller tidigare planer pekat ut som lämpligt för vindkraft.
- 16 av 23 projektörer anger att de är inblandade i projekt där de bedömer att det finns risk att kommunen kommer att använda sitt veto. Totalt handlar det om minst 30 projekt, omfattande 750 vindkraftverk med en sammanlagd effekt på cirka 2000 MW. Elva av projekten anges ligga i områden som kommunen i befintliga eller tidigare planer pekat ut som lämpligt för vindkraft och/eller inom riksintresse för vindbruk.
- 18 av 23 projektörer anger "att kommunen tar hänsyn till en lokal opinion" som anledning till kommunens ställningstagande. Tio av projektörerna anger att "kommunen vill ha en motprestation (exempelvis bygdepeng, att man bygger med lokal arbetskraft etc)".
- 17 av 21 projektörer tror det kommunala vetot kommer att användas oftare framöver.
- 13 av 21 projektörer tror att en expansion av vindkraftkooperativ och lokalt deläggande av vindkraftverk kan reducera kommunernas framtida användning av sitt veto. Bara två svarar att man inte tror det.
- 16 av 21 projektörer angav det faktum att kommunens beslut inte går att överklaga som största hotet mot vindkraftsutbyggnad i bra vindlägen. Övriga 5 angav att det faktum att det inte finns en tidsgräns för kommunens beslut som det största hotet (vid val mellan de två faktorerna).
- 11 av 21 projektörer tror inte att en lagändring som innebär att kommunerna tvingas lämna besked inom en viss tidsgräns skulle förbättra förutsättningarna att få ett positivt besked. Sju tror att det skulle förbättra förutsättningarna, "men bara i liten utsträckning", medan tre tror att det skulle förbättra förutsättningarna "i stor utsträckning".
- 16 av 21 projektörer anger, som samlad bedömning, att det har blivit svårare att få tillstånd att bygga vindkraft sedan de nya reglerna trädde i kraft i augusti 2009. Bara två tycker att det har blivit lättare.
- Hela 17 av 21 projektörer anger att kommuner under senaste året/åren har ändrat i sina planer avseende områden lämpliga för vindkraften samt att goda vindlägen exkluderats vid ändringarna.

Innehållsförteckning

1	Inledning	6
2	Resultat av enkäten	6
2.1	9 av 23 projektörer har redan varit inblandade i projekt där kommunen redan har använt sitt veto.....	6
2.2	16 av 23 projektörer anger att de är inblandade i projekt där de bedömer att det finns risk att kommunen kommer att använda sitt veto	7
2.3	Lokal opinion vanligaste skälet till att kommunen säger nej	9
2.4	17 av 21 projektörer tror det kommunala vetot kommer att användas oftare framöver	9
2.5	Lokalt deläggande kan reducera användningen av vetot	9
2.6	Kommuners nej utan möjlighet till överklagan största hotet	10
2.7	Tidsgräns för kommuners besked ingen eller liten hjälp	10
2.8	De nya tillståndsreglerna har gjort det svårare att få tillstånd för vindkraft	11
2.9	Många kommuner ändrar i sina planer avseende område lämpliga för vindkraft	12

1 Inledning

Riksdagen beslutade under våren 2009 om en ny tillståndsordning för vindkraft som trädde i kraft den 1 augusti 2009. Syftet var att förenkla prövningsprocessen. Effekten har dock blivit den motsatta, eftersom kommunerna i praktiken samtidigt fick vetorätt för alla miljöbalkstillstånd för vindkraftverk.

För att undersöka hur det kommunala vetot påverkar vindkraftsutbyggnaden, sände Svensk Vindenergi under oktober-november ut en enkät till sina medlemmar. Totalt svarade 23 medlemsföretag på enkäten och 21 företag svarade på samtliga frågor.

2 Resultat av enkäten

2.1 9 av 23 projektörer har redan varit inblandade i projekt där kommunen redan har använt sitt veto

På frågan "Har ni varit inblandade i något projekt där kommunen redan har använt sitt veto mot vindkraft?" svarade 9 av 23 projektörer "ja" och 14 svarade "nej".

Totalt har 17 projekt, omfattande 381 vindkraftverk redan stoppats av vetot. Den sammanlagda effekten uppgår till *minst* 968,5-1080,5 MW (effekten har uppgetts för 14 av de 17 projekten).

Tio av de 17 projekten anges ligga i områden som kommunen i befintliga eller tidigare planer pekat ut som lämpligt för vindkraft.

Medelvinden på de aktuella platserna uppges ligga mellan 6,4 m/s och över 9 m/s.

Uppgifter om berörda projekt sammanställs i tabell 1. Eftersom några företag önskar att uppgifterna ska behandlas konfidentiellt redovisas här inte företagsnamn eller plats för projekten.

Tabell 1. Projekt som redan har stoppats av det kommunala vetot.

Företag	Projekt	Antal vindkraftverk	Effekt (MW)	Medelvind (m/s)	Utpekat område i plan
Totalt		381	968,5-1080,5	6,4 - 9	10 projekt i utpekade områden
Företag 1	Projekt 1	2	6	7,5	nej
Företag 2	Projekt 1	57	170	>9	nej
	Projekt 2	50	150	>9	nej
	Projekt 3	50	150	>9	nej
Företag 3					
Företag 4	Projekt 1	28	64	6,8	ja
	Projekt 2	7	14	6,4	ja
Företag 5	Projekt 1	81	243	7	ja
Företag 6	Projekt 1	12	i.u	i.u	ja
	Projekt 2	10	i.u	i.u	ja
	Projekt 3	5	i.u	i.u	nej
	Projekt 4	5	10	6,7	ja
Företag 7	Projekt 1	18	36-72	ca 6,5-7	
	Projekt 2	25	50-100	ca 6,5	ja
	Projekt 3	13	26-52	ca 6,5	ja
Företag 8	Projekt 1	3	6	6,4	ja
Företag 9	Projekt 1	12	36	7	ja
	Projekt 2	3	7,5	7	nej

2.2 16 av 23 projektörer anger att de är inblandade i projekt där de bedömer att det finns risk att kommunen kommer att använda sitt veto

På frågan "Är ni inblandade i något projekt där ni bedömer att det finns risk att kommunen kommer att använda sitt veto?" svarade 16 av 23 projektörer "ja" och 7 svarade "nej".

Elva av projektörerna preciserar vilka projekt som berörs. Dessa uppger att sammanlagt minst 30 projekt, omfattande 737-747 vindkraftverk riskerar att stoppas av vetot. Den sammanlagda effekten för dessa projekt uppgår till *minst* 1886-1936 MW (effekten har ej angetts för alla projekt).

Elva av projekten anges ligga i områden som kommunen i befintliga eller tidigare planer pekat ut som lämpligt för vindkraft och/eller inom riksintresse för vindbruk.

På frågan om hur stor man bedömer att risken är att kommunen ska använda sitt veto, anges "mycket stor risk" för 22 av de 30 projekten.

Uppgifter om berörda projekt sammanställs i tabell 2. Eftersom några företag önskar att uppgifterna ska behandlas konfidentiellt redovisas här inte företagsnamn eller plats för projekten.

Tabell 2. Projekt som riskerar att stoppas av det kommunala vetot.

Företag	Projekt	Antal vindkraftverk	Effekt (MW)	Medelvind (m/s)	Utpekade område i plan
Totalt		737-747	1886-1936	6,6-7,5	11 projekt i utpekade områden
Företag 1	Projekt 1	130	390	6,8	ja
	Projekt 2	34	102	6,8	nej
	Projekt 3	50	150	7,5	nej
	Projekt 4	35	70	6,8	nej
Företag 2	Projekt 1	2	6	7	nej
	Projekt 2	2	6	6,7	nej
	Projekt 3	3	9	6,5	nej
	Projekt 4	7	21	6,7	ja
Företag 3					
Företag 4	Projekt 1	12			nej
Företag 5					
Företag 6	Projekt 1	10	20	6,6	nej
	Projekt 2	10	20	7	ja
Företag 7	Projekt 1	40-50	100-150	7	ja
Företag 8					
Företag 9	Projekt 1	81	243	7	ja (RI)
	Projekt 2	7	21	7	nej
	Projekt 3	5	15	7	nej
	Projekt 4	11	33	7	ja (RI)
Företag 10	Projekt 1	37	110	>7m/s	nej
	Projekt 2	21	60	>7m/s	nej
Företag 11	Projekt 1	101	303	7	ÖP ej ant.
	Projekt 2	15	37,5	6,6-7,0	RI, ÖP ej ant.
	Projekt 3	5	12,5	7	ja
	Projekt 4	18	45	6,6-7,0	RI, ÖP ej ant.
Företag 12	Projekt 1	max 15	30	6,8	ja
	Projekt 2	max 14	28	7,1	nej
	Projekt 3	oklart	oklart	6,9	nej
Företag 13					
Företag 14	Projekt 1	25			nej
	Projekt 2	20			nej
Företag 15					
Företag 16	Projekt 1	Max 20	Upp till 40	God	ej ant.
	Projekt 2	7	ca 14	Mkt god	ej ant.
	Projekt 3	Flera			ja/nej

2.3 Lokal opinion vanligaste skälet till att kommunen säger nej

Det vanligaste skälet till att kommunerna använder sitt veto antas av projektörerna vara att kommunen tar hänsyn till en lokal opinion.

Följande fråga ställdes: *"När kommunen har använt sitt veto, eller där ni bedömer att det finns risk att de kommer att göra det, har ni en uppfattning om motivet till kommunens ställningstagande?"*

18 av 23 projektörer svarade *"att kommunen tar hänsyn till en lokal opinion"*.

Tio av projektörerna anger att *"kommunen vill ha en motprestation (exempelvis bygdepeng, att man bygger med lokal arbetskraft etc)"*. Av kommentarerna till frågan framgår att det är bygdepeng som är det vanligast förekommande kravet.

2.4 17 av 21 projektörer tror det kommunala vetot kommer att användas oftare framöver

Mer än 80 procent av projektörerna tror att kommunernas veto kommer att användas mer i framtiden.

Följande fråga ställdes: *"Tror du att det kommunala vetot kommer att användas oftare framöver?"*

Hela 17 av 21 projektörer svarade "ja" på frågan. Bara två angav "nej" och två angav "vet ej".

Några exempel på de öppna kommentarerna visar varför projektörerna gör denna bedömning:

"Istället för att utreda möjlighet till etablering i "kanske" områden väljer kommuner att säga nej till etablering. Vid ett nej undviks behovet att konfronteras med en liten men högljudd opinion."

"Politiskt valda är känsliga för yttringar i opinion och bygger inte beslut på objektiv analys."

"Det är ett enkelt och effektivt sätt att slippa vindkraften utan att behöva motivera ställningstagandet."

2.5 Lokalt deläggande kan reducera användningen av vetot

Många projektörer tror att ett ökat lokalt deläggande kan minska kommunernas användning av vetot.

Följande fråga ställdes: *"Tror du att en expansion av vindkraftkooperativ och lokalt deläggande av vindkraftverk kan reducera kommunernas framtida användning av sitt veto?"*

13 av 21 projektörer svarade "ja" på frågan. Bara två svarade "nej" och sex svarade "vet ej".

Några exempel på de öppna kommentarerna visar varför flera projektörer tror att lokalt deläggande skulle vara positivt:

"Skapar möjlighet till delaktighet och att de som bor nära får ta del av något positivt med vindkraften, vilket bidrar till ökad acceptans."

"Lokal förankring är till stor hjälp för acceptans."

"Lokalt ägande = röster och opinionsbildning."

"Självklart och i mycket stor utsträckning."

"I vissa kommuner skulle det kanske kunna få viss påverkan. Däremot skulle det med all säkerhet skapa en god acceptans bland lokalbefolkningen."

Bland de tveksamma fanns följande kommentarer:

"Det kan göra att man är mer positiv men så länge man kan använda sig av vetot för att pressa projektörerna på mer pengar så kommer detta att ske."

"Rent generellt så tror jag att lokalt ägande är enda sättet för oss att på längre sikt fortsätta att växa, men risken finns att vi skapar ett elitgäng genom att bara folk med lite mer pengar investerar i vindkraft och då kan det eventuellt skapa en starkare opinion emot vindkraft."

"Både ja och nej. Helt klart är att den som på ett eller annat sätt tjänar eller hämtar inkomster från vindkraft blir mer etableringsvänlig."

2.6 Kommuners nej utan möjlighet till överklagan största hotet

Projektörerna fick svara på frågan "Vilken av följande två faktorer utgör det största hotet mot vindkraftsutbyggnad i bra vindlägen?" med två svarsalternativ.

En klar majoritet, 16 av 21 projektörer, svarade "Att en kommun kan säga nej till en ansökan utan att beslutet går att överklaga".

De övriga 5 svarade "Att kommunerna inte har en tidsgräns för sitt beslut om en tillståndsansökan".

Bland de som angivit det förstnämnda svaret ges bland annat följande kommentarer:

"Detta strider mot all rättsäkerhet och omöjligt att förutse."

"Det kommunala tillstyrkandet har gjort hela processen oförutsägbar."

"Egentligen är båda alternativen lika stora hot det är bara för kommunen att välja vilket av verktygen som passar bäst för tillfället."

2.7 Tidsgräns för kommuners besked ingen eller liten hjälp

Hela 86 procent av projektörerna bedömer att en tidsgräns för kommunernas beslut inte, eller bara i liten utsträckning, skulle förbättra förutsättningarna för att få ett positivt besked.

Följande fråga ställdes: *”Bedömer ni att förutsättningarna för att få ett positivt besked skulle förbättras om lagstiftningen ändras så att kommunerna inom en viss tidsperiod tvingas lämna besked om huruvida man godkänner projektet?”*

11 av 21 projektörer svarade ”nej”, medan sju svarade ”ja, men bara i liten utsträckning”. Bara tre svarade ”ja, i stor utsträckning”.

Några exempel på öppna kommentarer visar varför projektörerna är tveksamma till att en tidsgräns skulle förbättra förutsättningarna för positiva besked:

”Tillstyrkandet fungerar inte i praktiken. Stressas beslut fram ökar förmodligen risken för att få ett slentrianmässigt ”nej”.”

”Jag tror att det skulle leda till att kommuner känner sig tvingade att säga nej.”

”Detta skulle innebära att man i större utsträckning säger nej inom angiven tid.”

”Dessvärre kan det snarare vara så att man får fler negativa besked om tidsperioden är för snäv.”

2.8 De nya tillståndsreglerna har gjort det svårare att få tillstånd för vindkraft

En klar majoritet, 76 procent, anger att det har blivit svårare att få tillstånd att bygga vindkraft sedan de nya reglerna trädde i kraft i augusti 2009.

Frågan som ställdes var: *”Vad är er samlade bedömning avseende de nya tillståndsregler som trädde i kraft i augusti 2009 – har det nya regelverket gjort det lättare eller svårare att få tillstånd att bygga vindkraft i områden med bra vindlägen?”*

Hela 16 av 21 projektörer svarar ”svårare”. Bara två svarar ”lättare” och tre svarar ”varken lättare eller svårare”.

Några exempel på öppna kommentarer visar vilka problem som projektörerna ser:

”Då det inte längre är fakta och lagstiftning som avgör är det i princip omöjligt att veta om gjorda investeringar kommer gå förlorade eller ej. Sverige kommer ha mycket svårare att nå uppsatta mål eftersom många bra vindlägen går förlorade. De går inte förlorade pga av att sökande inte kan motivera nyttan med vindkraft eller områdets lämplighet utan snarare pga lokal politisk ovilja till tillstyrkande eller exempelvis oenighet kring detaljer i översiktsplan.”

”Systemet är rättsosäkert och skadar exploatörerna ekonomiskt då besked lämnas sent och oförutsägbara.”

”Vetot är just nu det absolut största problemet för projektering.”

”Det kommunala vetot innebär en stor osäkerhet. Vi har t.ex. just väntat 4 månader på svar från en kommun och länsstyrelsen har pausat handläggningen under den tiden.”

”Kommunens veto innebär att det inte blivit bättre.”

2.9 Många kommuner ändrar i sina planer avseende område lämpliga för vindkraft

I enkäten ställdes även en fråga som inte direkt handlar om det kommunala vetot, men som kan komma att få betydelse för hur kommunerna kommer att använda sitt veto.

Frågan som ställdes var: *"Har ert företag sett att kommuner, där ni planerar verksamhet, under senaste året/åren ändrat i sina planer avseende områden lämpliga för vindkraften?"*

De svarande ombads även att ange om förändringen inneburit om områden med bra vindlägen inkluderats eller exkluderats, samt om möjligt ange medelvindhastigheten för de områden som eventuellt exkluderats.

Hela 17 av 21 projektörer svarar att kommuner har ändrat i sina planer. Av kommentarerna framgår att goda vindlägen exkluderats i stor utsträckning.

Nedan ges några exempel på öppna kommentarer:

"Lämpliga områden med hög medelvind tas bort."

"Många kommuner håller fortfarande på med planering. Om det är ett vindkraftsprojekt på gång i ett område så har opinion skapats för just det området och det åker därför ur planen pga stark opinion. Flera mindre attraktiva områden kan då komma att kvarstå i plan pga att där inte pågår något projekt och invånarna är inte lika organiserade. På så sätt tas de bästa områdena bort och mindre bra blir kvar i planerna."

"Vindområden har tagits bort."

"Vi jobbar inte längre enbart med de områden vi tror har bäst vindlägen, vindkraftplanerna styr alltför mycket."

"Ja, samtliga projektområden som tidigare nämnts har tagits bort i planförslag eller antagen öp."

"De allra flesta kommuner har ju gjort en översyn av sina vindkraftsområden de senaste åren och i många fall har områden med bra vindlägen fallit bort till förmån för andra intressen så som naturmiljö, kulturmiljö, friluftsliv, flygtrafiken (både försvaret och privat)."

"Område med bra vindläge (7m/s) har exkluderats i planen."

"Bra vindlägen har exkluderats. Vind ca 7 ms/72m för samtliga fyra områden."